

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародного приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчальної роботи

_____ *І.О.Мінгазутдінов*

«__» _____ 20__ р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСОВЕ ПРАВО»**

для студентів

**ГАЛУЗІ ЗНАНЬ – 0302 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ – 8.03020201 «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»**

КИЇВ - 2013

Розробник: д.ю.н., доц. **Виговський Олександр Ігорович**

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від « ____ » _____ 20__ року № ____

Голова науково-методичної ради _____ В.А. Бугров

« ____ » _____ 20__ року

© **О.І. Виговський, 2013 рік**
© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

Вступ

Навчальна дисципліна «*Міжнародне фінансове право*» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр» галузі знань – 0302 «Міжнародні відносини», спеціальності – 8.03020201 «Міжнародне право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є питання правового забезпечення функціонування міжнародної фінансової системи, окремих інститутів міжнародного фінансового права, а також правове регулювання найважливіших фінансових трансакцій, які здійснюються на транскордонних ринках капіталів. В рамках цього курсу розглядаються теоретичні та прикладні проблеми міжнародно-правового регулювання фінансових правовідносин, зокрема, тих, що виникають у сфері міжнародних кредитних, боргових, валютних, платіжно-розрахункових операцій, а також операцій з цінними паперами.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Міжнародне фінансове право» є складовою циклу фундаментальної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» і викладається після засвоєння студентами дисциплін «Міжнародне приватне право», «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності», «Правове регулювання цінних паперів», оскільки з ними найтісніше пов'язана. Навчальна дисципліна «Міжнародне фінансове право» є базовою для наступного вивчення дисципліни «Порівняльне та міжнародне банківське право».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістовних модулів:**

1. «Загальні положення міжнародного фінансового права»
2. «Правове регулювання окремих міжнародних фінансових правочинів у світовій практиці»

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 **Метою** викладання навчальної дисципліни «Міжнародне фінансове право» є системне та комплексне освоєння студентами базових теоретичних положень в сфері міжнародного фінансового права, оволодіння ними нормативним матеріалом – чинним законодавством України та законодавствами зарубіжних країн, нормами міжнародних договорів, а також відпрацювання вмінь розв'язання практичних завдань, заснованих на прикладах з судової та арбітражної практики у цій сфері.

1.2. **Основними завданнями** вивчення даної навчальної дисципліни є розвиток аналітичних та практичних навичок роботи майбутніх юристів у сфері фінансового та банківського права, вміння застосовувати норми національного законодавства та міжнародного права при супроводженні міжнародних кредитних правочинів, операцій з транскордонного випуску та обігу цінних паперів, деривативів, операцій в рамках проектного фінансування та інших

міжнародних фінансових проектів.

1.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен –

знати:

- основні поняття, категорії та інститути міжнародного фінансового права;
- норми основних міжнародних угод та конвенцій у сфері регулювання міжнародних фінансових відносин;
- ключові положення законодавства України та ряду інших держав, що регулюють фінансові відносини, обтяжені іноземним елементом;
- роль міжнародних організацій в правовому регулюванні міжнародних фінансових операцій;
- роль юриста при правовому супроводженні транскордонних операцій з фінансовими активами;

вміти:

- розробляти юридичну позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів; вести дискусію й дебати з питань міжнародного фінансового права;
- формулювати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного фінансового права;
- проводити юридичний аналіз транскордонних фінансових правочинів; визначати юридичні ризики при здійсненні таких правочинів з урахуванням вимог декількох застосованих правопорядків; самостійно робити загальний аналіз іноземного законодавства на предмет юридичних ризиків при укладанні транскордонних фінансових правочинів; формулювати питання іноземним юридичним радникам;
- представляти інтереси клієнта у судах України, третейських судах, у тому числі в міжнародному комерційному арбітражі; формувати юридичну позицію й доказову базу, складати процесуальні документи;
- здійснювати юридичний супровід міжнародних фінансових операцій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ECTS. Зокрема: *лекції – 17 год., практичні заняття – 34 год., самостійна робота – 57 год.*

2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – істит

3. Засоби діагностики успішності навчання та методи оцінювання

3.1 Знання та розуміння студентів оцінюється за допомогою: есе, тематичних досліджень, здійснення аналітики, групової роботи, кейс-стаді, ситуативних тестових завдань, опитування у різних формах.

3.2. *Когнітивні навички (навички мислення)* оцінюються через: аналіз, есе, кейси, різнорівневі тести, оцінювання усіх частин окремих модулів, включаючи самостійну роботу.

3.3 *Практичні навички* студентів оцінюються за допомогою: проектної практичної роботи, есе, кейсів, комбінованих різнорівневих тестів у поєднанні або без поєднання з конкретними ситуативними завданнями; написання практичної роботи, рольових ігор, аналізу ситуацій роботи органів судочинства, зокрема міжнародного, практичної роботи міжнародних інституцій, порівняльного аналізу правових норм.

3.4 *Контроль знань* здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки (100%)** включає: презентацію (20%), глибинність методології у репрезентованому дослідженні (20%), здійсненність та узгодженість пропозицій (20%), ступінь оригінальності (20%) та визначення методологічних проблем теми, ситуації (20%) та **оцінювання практичної підготовки (100%)** включає: якісну цілісність спостереження (25%), здатність оцінити проблему (25%), ідентифікацію шляхів і методологію вирішення проблеми, яка виникла чи може виникнути (25%), окреслення шляхів вирішення специфічних (неординарних) проблем (25%).

Контроль якості вищої освіти, засоби діагностики та методи оцінювання детально зазначені у «Положенні про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» та відповідно у робочих програмах навчальних дисциплін.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Змістовий модуль 1

«Загальні положення міжнародного фінансового права»

Тема 1. Міжнародна фінансова система та її компоненти. Регулювання фінансових систем

Міжнародна фінансова система як частина міжнародної економічної системи. Компоненти міжнародної фінансової системи: об'єктний, суб'єктний, функціональний, регулятивний. Взаємозв'язок міжнародної фінансової системи з міжнародними торговельними та інвестиційними відносинами.

Поняття фінансового активу та фінансових посередників. Види фінансових посередників та їх роль у забезпеченні обігу фінансових активів. Роль банків, страхових компаній, інвестиційних компаній та інвестиційних фондів, недержавних пенсійних фондів, професійних учасників ринку цінних паперів та інших фінансових установ. Інфраструктура фінансових ринків.

Тема 2. Поняття та система міжнародного фінансового права, його джерела

Поняття міжнародного фінансового права. Проблема визначення правової природи міжнародного фінансового права. Співвідношення міжнародного фінансового та міжнародного економічного права. Система норм міжнародного фінансового права (норми, інститути). Місце міжнародного фінансового права у глобальній правовій системі.

Загальні та спеціальні принципи міжнародного фінансового права. Поєднання публічно-правових та приватноправових елементів в правовому регулюванні міжнародних фінансових відносин. Співвідношення міжнародного фінансового права та внутрішнього права держави. Міжнародний фінансовий правопорядок. Державні інтереси в сфері правового регулювання міжнародних фінансових відносин.

Джерела міжнародного фінансового права. Міжнародний договір та міжнародний звичай як основні джерела міжнародного фінансового права. Рішення міжнародних організацій як джерела міжнародного фінансового права. Роль м'якого права в регулюванні міжнародних фінансових відносин. Кодифікація та уніфікація норм міжнародного фінансового права.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного фінансового права

Держави як основні суб'єкти міжнародного фінансового права. Державні органи, що реалізують функції з регулювання міжнародних фінансових зв'язків, їх система, повноваження та компетенції.

Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного фінансового права. Види міжнародних фінансових організацій та особливості їх правосуб'єктності. Регіональні міжнародні фінансові організації та союзи. Міжнародні валютні, платіжні, кредитні союзи. Роль «параорганізацій» у міжнародній фінансовій системі.

Міжнародний валютний фонд (МВФ). Право МВФ. Взаємовідносини МВФ та держав-членів. Керівні органи МВФ та їх компетенція. Міжнародний банк реконструкції та розвитку та інші організації Групи Світового банку. Роль МВФ та МБРР в міжнародній фінансовій системі.

Транснаціональні банки та біржі як основні оператори міжнародних фінансових відносин. Основні засади участі юридичних та фізичних осіб у міжнародних фінансових відносинах.

Змістовий модуль 2

«Правове регулювання окремих міжнародних фінансових правочинів у світовій практиці»

Тема 4. Правове регулювання міжнародних кредитних відносин

Основні види та форми міжнародного кредитування. Строкові кредити. Поняття міжнародного кредитного договору як правової основи взаємодії кредитора та позичальника.

Поняття міжнародного синдикованого кредиту. Основні ознаки міжнародного синдикованого кредитування. Основні етапи синдикації в рамках міжнародного синдикованого кредитування.

Учасники міжнародного синдикованого кредитування. Роль лід-менеджера та банка-агента в рамках міжнародного синдикованого кредитування. Відповідальність лід-менеджера банківського синдикату за достовірність інформаційного меморандуму.

Основні умови договору міжнародного синдикованого кредитування. Попередні умови (conditions precedent) в системі умов договору міжнародного синдикованого кредитування. «Захисні застереження» та їх роль у договорі міжнародного синдикованого кредитування. Заяви та гарантії (representations and warranties) сторін, правові наслідки їх порушення. Фінансові зобов'язання позичальника (financial covenants) за договором міжнародного синдикованого кредитування. Випадки невиконання позичальником своїх зобов'язань (events of default) та їх правові наслідки. Умова про перехресне невиконання зобов'язань (cross-default clause).

Тема 5. Випуск та розміщення міжнародних облігацій

Поняття міжнародних облігацій (єврооблігацій) як інструментів залучення позичкового капіталу на глобальних фінансових ринках. Відмінність єврооблігацій від іноземних облігацій та інших боргових цінних паперів. Спільні та відмінні риси міжнародного синдикованого кредиту та випуску єврооблігацій як форм міжнародного залучення капіталу.

Процедура емісії єврооблігацій. Основні учасники відносин щодо випуску та розміщення єврооблігацій. Функції та роль повірених осіб держателів єврооблігацій (bondholders' trustees). Функції лід-менеджера при розміщенні єврооблігацій. Функції та роль зборів власників єврооблігацій (bondholders' meetings) у відносинах між емітентом єврооблігацій та інвесторами.

Основні юридичні документи, що оформлюються під час випуску єврооблігацій. Ключові умови договору підписки (subscription agreement), що укладається між емітентом та менеджерами випуску в рамках емісії єврооблігацій.

Тема 6. Міжнародне проектне фінансування

Загальна характеристика механізму залучення капіталу при проектному фінансуванні. Основні відмінності проектного фінансування від інших форм залучення капіталу.

Поняття проектного фінансування та його основні учасники. Роль проектної компанії при здійсненні проектного фінансування. Основні юридичні документи, що опосередковують здійснення проектного фінансування. Ключові ризики, що виникають в рамках проектного фінансування, та правові способи їх усунення.

Тема 7. Правове регулювання міжнародного ринку цінних паперів

Цінні папери як об'єкти міжнародного фінансового права. Основні види цінних паперів, що знаходяться в міжнародному обігу.

Правові аспекти вчинення транскордонних правочинів на міжнародних ринках цінних паперів. Правове регулювання транскордонного розміщення емісійних цінних паперів: механізм вирішення колізійних та матеріально-правових питань. Міжнародні забезпечувальні правочини з цінними паперами.

Векселі та чеки як інструменти міжнародних грошових ринків. Міжнародна уніфікація вексельного та чекового законодавств та її основні результати. Депозитарні розписки як об'єкти міжнародного фінансового права та особливості їх правового регулювання.

Міжнародна уніфікація регулювання цінних паперів: Гаазька конвенція про право, яке підлягає застосуванню до певних прав відносно цінних паперів, які знаходяться у володінні посередника 2006 р. та Конвенція УНІДРУА про матеріальні норми у відношенні цінних паперів 2009 р.

Тема 8. Регулювання міжнародних фінансових ринків

Основні засади регулювання ринків фінансових послуг. Основні завдання та функції національних фінансових регуляторних органів. Проблеми реалізації державної регуляторної політики на ринках фінансових послуг. Моделі організації регуляторних органів та розподіл повноважень між ними. Переваги та недоліки цих моделей.

Повноваження та функції центральних банків у сфері банківського регулювання та банківського нагляду. Особливості регулювання інших учасників фінансових ринків (страхових компаній, інвестиційних компаній, професійних учасників ринків цінних паперів). Саморегулівні організації фінансових установ та переваги делегування таким організаціям окремих регуляторних повноважень.

Принципи функціонування дозвільної системи допуску до ринків фінансових послуг. Ліцензування фінансових установ. Ліцензійні умови та контроль регуляторних органів за їх дотриманням.

Міжнародні об'єднання національних регуляторних органів та основні результати їх діяльності.

5. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Виговський О.І. Інститут цінних паперів в міжнародному приватному праві: монографія / О.І.Виговський. – Харків: СПДФО Чальцев О.В., 2011.
2. Лазебник Л.Л. Міжнародне фінансове право: Навчальний посібник / Л.Л. Лазебник. – К., 2008.
3. Шумилов В.М. Международное финансовое право: Учебник / В.М. Шумилов. – М, 2005.

ДОДАТКОВА

1. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – К., 2002.
2. Бэр Х.П. Секьюритизация активов: секьюритизация финансовых активов - инновационная техника финансирования банков. – М.: Волтерс Клувер, 2007.
3. Вриз Роббе Ж. Ж., Али П. Секьюритизация и право. – М.: Волтерс Клувер, 2008.
4. Иванова Е.Е. Международное финансовое право: понятие, предмет, система // Финансовое право. – 2003. – №5. – С. 2-7.
5. Нобель П. Швейцарское финансовое право и международные стандарты [пер. с англ.] / П. Нобель. – М.: Волтерс Клувер, 2007.
6. Опадчий І.М. Грошові зобов'язання у міжнародному приватному праві / І.М. Опадчий. – К.: Юстініан, 2009.
7. Петрова Г.В. Международное финансовое право. Учебник. – М, 2009.
8. Петрова Г.В. Международное частное право. – М.: Юрайт, 2011. – С. 587-608.
9. Притика Ю.Д. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні: навчальний посібник / Ю.Д. Притика. – К.: ТОВ «Юридичний світ», 2010.
10. Сафина О.А. Некоторые проблемы становления международного финансового права // Московский журнал международного права. – 2005. – № 1. – С. 184-201.
11. Толстухин М. Уступка, секьюритизация и международное частное право // Корпоративный юрист. – 2007. – №6. – С. 40-43.
12. Шаповалов М.А. Международное финансовое право: предмет, система, источники // Финансовое право. – 2010. – №3. – С. 6-8.
13. Шамраев А.В. Правовое регулирование международных банковских сделок и сделок на международных финансовых рынках. – М., 2009.
14. Dalhuisen J.H. Dalhuisen on Transnational Comparative, Commercial, Financial and Trade Law. – Oxford: Hart, 2010. Vol. 3
15. Jackson J.H. International Law in Financial Regulation and Monetary Affairs. – Oxford: Oxford University Press, 2012.
16. MacKnight A. The Law of International Finance. – Oxford: Oxford University Press, 2008.
17. Scott H.S. International Finance. – London, Sweet & Maxwell, 2008.
18. Steinberg M. International Securities Law. – The Hague: Kluwer, 1999.
19. Tennekoon R. The Law and Regulation of International Finance. – London, Butterworths, 1991.
20. Wood, Ph. R. Law and Practice of International Finance. – London, Sweet & Maxwell, 2008.
21. Wood, Ph. R. Comparative Law of Security Interests and Title Finance. – London, Sweet & Maxwell, 2007.
22. Wood, Ph. R. International Loans, Bonds, Guarantees, Legal opinions. – London, Sweet & Maxwell, 2007.
23. Wood, Ph. R. Set-Off and Netting, Derivatives, Clearing Systems. – London, Sweet & Maxwell, 2007.

24. Wood, Ph. R. Project Finance, Securitisations, Subordinated Debts. – London, Sweet & Maxwell, 2007.
25. Wood, Ph. R. Conflict of Laws and International Finance. – London, Sweet & Maxwell, 2007.
26. Wood, Ph. R. Regulation of International Finance. – London, Sweet & Maxwell, 2007.
27. Wood, Ph. R. Maps of World Financial Law. – London, Sweet & Maxwell, 2005.